

Sygn. akt: II Ns 886/15

UZASADNIENIE POSTANOWIENIA Z DNIA 7 SIERPNI 2015 R.

SĄDU REJONOWEGO DLA M. ST. WARSZAWY

W (...)

1. Stanowiska stron

Wnioskiem złożonym w dniu 15 kwietnia 2015 r. (data prezentaty sądu) K. S. wniosła o stwierdzenie, że spadek po zmarłej w dniu 22 marca 2015 r. w W. A. Ż. S. z mocy ustawy w całości nabyła córka spadkodawczyni K. S.. W uzasadnieniu wniosku oświadczyła ona również, że przyjmuje spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Wnioskodawczyni, wskazując siebie jako jedyne spadkobiercę, a zarazem jedyne dziecko zmarłej, wskazała, że spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu, a w dacie śmierci była wdową. Ponadto wnioskodawczyni wskazała, iż w skład spadku po A. Ż. S. nie wchodzi gospodarstwo rolne. Wnioskodawczyni nadmieniła, iż nie ma żadnych innych osób należących do kręgu spadkobierców ustawowych A. Ż. S., zaś ona jest jedyną córką zmarłej spadkodawczyni (wniosek o stwierdzenia nabycia spadku, k. 2).

Na terminie rozprawy w dniu 07 sierpnia 2015 roku wnioskodawczyni poparła wniosek spadkowy. Złożyła również oświadczenie, iż przypadający jej z mocy ustaw spadek po matce A. Ż. S. z domu K., zmarłej 22 marca 2015 roku w W., przyjmuje z dobrodziejstwem inwentarza (protokół rozprawy k. 12-13).

2. Stan faktyczny

Spadkodawczyni A. S. z domu K. córka J. i H. K., urodzona w dniu (...) w L., zmarła 22 marca 2015 r. w W.. Przed śmiercią spadkodawczyni stale zamieszkiwała w W. pod adresem ul. (...). W dacie śmierci spadkodawczyni była wdową. Jej mąż S. S. (2) zmarł 13 stycznia 2009 roku w W.. Spadkodawczyni miała jedną córkę - K. S.. Innych dzieci, w tym pozamałżeńskich ani przysposobionych nie miała. Nie pozostawiła po sobie testamentu.

Spadkobierczyni nie składała wcześniej oświadczenia o przyjęciu bądź o odrzuceniu spadku, nie zrzekała się dziedziczenia po A. Ż. S., nie została wydziedziczona, ani też nie została uznana za niegodną dziedziczenia po zmarłej matce. Nie toczyła się wcześniej żadna sprawa spadkowa po A. Ż. S..

(dowód: odpis skrócony aktu urodzenia K. S., k. 3, odpis skrócony aktu zgonu A. Ż. S., k. 4, odpis skrócony aktu małżeństwa k. 9, odpis skrócony aktu zgonu S. S. (2) k.10, zapewnienie spadkowe i zaznania złożone przez K. S. na rozprawie w dniu 7 sierpnia 2015 r., k. 12-13.)

Powyższy stan faktyczny (pokrewieństwo) Sąd ustalił na podstawie odpisów aktów stanu cywilnego, dopuszczonych na okoliczność ustalenia śmierci spadkodawcy oraz kręgu jego spadkobierców ustawowych, Sąd kierował się dyspozycją art. 4 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, zgodnie z którym akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych; ich niezgodność z prawdą może być udowodniona jedynie w postępowaniu sądowym.

Art. 4 Prawa o aktach stanu cywilnego stanowi wyjątek od ogólnej zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i wyjątek ten musi być przez sąd respektowany w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Związanie sądu danymi zapisanymi w akcie stanu cywilnego obejmuje zatem takie dane, które dotyczą m.in. urodzenia, małżeństwa i zgonu.

Sąd nie miał również wątpliwości co do wiarygodności złożonego przez wnioskodawczynię zapewnienia spadkowego i jej zeznań, które oceniła jako pełne, kompletne i wiarygodne. Relacja wnioskodawczyni znalazła odzwierciedlenie w całokształcie materiału dowodowego, zwłaszcza w przedłożonych aktach stanu cywilnego, jako dokumentach urzędowych, co do których zastosowanie znajduje dyspozycja art. 244 k.p.c. w brzmieniu: Dokumenty urzędowe,

sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone.

3. Uzasadnienie prawne

We wniosku z dnia 15 kwietnia 2015 roku wnioskodawczyni K. S. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po A. Ż. S., córce J. i H. K., zmarłej dnia 22 marca 20015 roku, ostatnio stale zamieszkałej w W. przy ulicy (...), w drodze dziedziczenia ustawowego i z uwzględnieniem przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku służy ustaleniu kręgu osób, które nabyły spadek po zmarłym (spadkodawcy). Zgodnie z art.925 kodeksu cywilnego (kc) spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku, którą art. 924 kc definiuje jako chwila śmierci spadkodawcy. Ustaleniu podlega więc określony stan z przeszłości, bez względu na to, czy w chwili orzekania spadkobiercy nadal żyją. Powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (art.926 § 1 i § 2 kc).

Jak ustalono w niniejszej sprawie spadkodawczyni nie powołała do spadku żadnego spadkobiercy testamentowego (w ogóle nie sporządziła testamentu), w związku z czym zgodnie z art. 926 § 2 k.c. do dziedziczenia powołani są spadkobiercy ustawowi.

Ustalenie kręgu spadkobierców ustawowych opiera się na dorozumianej woli spadkodawcy odnośnie do dziedziczenia po nim; skoro nie pozostawił testamentu, to tym samym nie widział potrzeby (nie miał woli) modyfikowania zasad dziedziczenia ustawowego. Dziedziczenie ustawowe ma zapewnić osobom najbliższym spadkodawcy otrzymanie korzyści z majątku spadkowego, z reguły bowiem przyczynili się oni bezpośrednio lub pośrednio do jego powstania lub powiększania.

Do kręgu spadkobierców ustawowych należą obecnie osoby połączone ze spadkodawcą więzami rodzinnymi (zstępni, rodzice, rodzeństwo i zstępni rodzeństwa, dziadkowie i ich zstępni) oraz prawnymi (małżonek, przysposobieni, pasierbowie). W ostatniej kolejności - w braku innych spadkobierców ustawowych - do dziedziczenia powołana jest gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy albo Skarb Państwa.

Należące do kręgu spadkobierców ustawowych osoby fizyczne ustawa dzieli na dwie grupy, dochodzące do dziedziczenia w ustalonej kolejności. W pierwszej grupie dziedziczy małżonek i zstępni zmarłego, w drugiej grupie zaś małżonek, rodzice, rodzeństwo i zstępni rodzeństwa spadkodawcy, dziadkowie i ich zstępni oraz pasierbowie. Druga grupa spadkobierców dochodzi do dziedziczenia w razie braku zstępnych, dopóki więc żyje chociażby jeden zstępny (dziecko, wnuk, prawnuk, przysposobiony) zmarłego, to wyłącza on od dziedziczenia drugą grupę spadkobierców ustawowych, o ile nie zostanie pozbawiony tytułu powołania do spadku, na przykład na skutek uznania za niegodnego. Trzecią grupę spadkobierców ustawowych stanowi gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy, a gdy takiej ustalić się nie da – Skarb Państwa.

W niniejszej sprawie spadkodawczyni zmarła jako wdowa, a pozostawiła po sobie – jako jedyne spadkobiercę ustawowego - córkę K. S., która z mocy przepisów Kodeksu cywilnego jest jedyną osobą uprawnioną do dziedziczenia po spadkodawczyni (wyczerpuje krąg spadkobierców). Powyższe znalazło potwierdzenie w treści znajdujących się w aktach sprawy odpisach aktów stanu cywilnego, a także odebranych od wnioskodawcy zapewnieniu spadkowym, z którego wynikało, że nie ma innych zstępnych spadkodawczyni.

Podstawę prawną orzeczenia spadkowego stanowi w tej sytuacji art. 930 § 1 zdanie 1 k.c.: W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. W przepisu powyższego należało wyprowadzić, że wobec braku żyjącego małżonka, jedyne dziecko spadkodawczyni dziedziczy spadek w całości.

Wnioskodawczyni oświadczyła w uzasadnieniu wniosku, że jej wolą jest przyjęcie spadku po matce z dobrodziejstwem inwentarza.

Powyższe oświadczenie wnioskodawczyni znajduje oparcie w treści przepisu art. 1012 k.c.: Spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić.

Wobec śmierci spadkodawczyni 22 marca 2015 roku, oświadczenie o woli nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, zasygnalizowane we wniosku z dnia 15 kwietnia 2015 roku należało uznać za złożone z dotrzymaniem terminu, o którym mowa w art. 1015 § 1 k.c.: Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

Termin określony w art. 1015 § 1 k.c. należałoby uznać dla spadkobiercy, który przed jego upływem zwrócił się o to do sądu, za zachowany również wtedy, gdy po upływie tego terminu sąd odebrał od niego do protokołu oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (wyrok S.A. w Krakowie z dnia 18 grudnia 2012 roku, I ACa 1214/12).

Materialnoprawne skutki przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza statuuje art. 1031 § 2 k.c.: W razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. Powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada, jeżeli spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do inwentarza nieistniejące długi.

Z treścią cytowanego przepisu ściśle powiązane są skutki formalne, a mianowicie obowiązek Sądu wydania postanowienia, nakazującego sporządzenie spisu inwentarza.

Zgodnie bowiem z treścią przepisu art. 644 k.p.c. jeżeli złożono oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, a inwentarz nie był przedtem sporządzony, sąd wyda postanowienie o sporządzeniu spisu inwentarza.

Stosownie zaś do treści art. 637 § 1 i § 2 k.p.c. Na wniosek tego, kto uprawdopodobni, że jest spadkobiercą, uprawnionym do zachowku lub zapisobiercą, albo wykonawcy testamentu, wierzyciela mającego pisemny dowód należności przeciwko spadkodawcy lub właściwego urzędu skarbowego sąd postanowi sporządzenie spisu inwentarza. W wypadkach przewidzianych w ustawie postanowienie o spisaniu inwentarza wydaje się z urzędu.

Spis inwentarza - polegający na ustaleniu i wymienieniu całego majątku spadkowego oraz długów spadku, z zaznaczeniem wartości każdego przedmiotu spadkowego oraz wartości czystego spadku - ma istotne znaczenie w zakresie zabezpieczenia spadku, ale także na obszarze prawa materialnego, w szczególności w odniesieniu do odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe. Zgodnie z art. 1031 § 2 zdanie pierwsze k.c., w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku, chyba że podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do spadku nieistniejące długi (por. także art. 1032 k.c. oraz art. 319 k.p.c.). Treść spisu inwentarza wielokrotnie decyduje również o przedmiocie działu spadku (art. 680 § 1 k.p.c.), waży zatem na wartości udziałów poszczególnych spadkobierców w spadku, a tym samym na wysokości spłat lub dopłat. W efekcie kształtuje zakres praw spadkobierców do schedy spadkowej.

Jedyną przesłanką obligującą Sąd do wydania postanowienia nakazującego sporządzenie spisu inwentarza jest uprawdopodobnienie przez wnioskodawcę faktu, że jest on spadkobiercą, uprawnionym do zachowku lub zapisobiercą, albo złożenie takie pochodzenie przedmiotowego wniosku od wykonawcy testamentu, wierzyciela mającego pisemny dowód należności przeciwko spadkodawcy lub właściwego urzędu skarbowego. Inną, samodzielną podstawą sporządzenia spisu inwentarza jest złożenie – jak w niniejszej sprawie – oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Ponieważ uprawdopodobniono, że wnioskodawczyni jest uprawnioną do dziedziczenia po spadkodawczyni, jednocześnie nie ujawniono, aby spis inwentarza został już wcześniej sporządzony, na podstawie powołanych przepisów należało z urzędu orzec jak w punkcie drugim sentencji postanowienia.

Ponieważ wnioskodawczyni uiściła należną opłatę sądową od wniosku, lecz nie uiściła odrębnej opłaty od wniosku o odebranie od niej oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, należało opłatę tę pobrać w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, ponieważ wnioskodawczyni nie została zwolniona z obowiązku ponoszenia opłat. Opłata sądowa od wniosku o stwierdzenie nabycia spadku oraz opłata sądowa od wniosku o odebranie oświadczenia o przyjęciu albo o odrzuceniu spadku wynoszą po 50 zł (vide art. 49 ust. 1 punkt 1 i punkt 4 u.k.s.c.).

Na koniec należy uświadomić wnioskodawczyni to, co sygnalizowała w trakcie rozprawy, a mianowicie, że nie weszły jeszcze w życie przepisy wprowadzające – jako zasadę – przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Nowa treść przepisu art. 1015 k.c. w brzmieniu: § 1. Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. § 2. Brak oświadczenia spadkobiercy w terminie określonym w § 1 jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Przepis ten nie mógł być przez Sąd zastosowany, gdyż zacznie obowiązywać dopiero 18 października 2015 roku, zaś z przepisów intertemporalnych wynika, że sygnalizowanej zmiany nie stosuje się do spadków wcześniej, tymczasem rzeczą oczywistą jest, że spadek po A. Ż. S. otworzył się 22 marca 2015 roku, czyli przed wejściem w życie nowelizacji, o której wspominała podczas rozprawy wnioskodawczyni.

Zarządzenie wykonawcze:

Odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczyni.